

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

04.11.2020

м. КИЇВ

№ 398

Про затвердження Змін до
Правил носіння військової
форми одягу та знаків розрізнення
військовослужбовцями Збройних
Сил України, Державної
спеціальної служби транспорту та
ліцеїстами військових ліцеїв

ЗАРЕЄСТРОВАНО
в Міністерстві юстиції України

"10" грудня 2020 року

за № 1230/35513

Відповідно до частини сьомої статті 7 Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу", з метою удосконалення питань носіння військової форми одягу та знаків розрізнення військовослужбовцями Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту та ліцеїстами військових ліцеїв **наказую:**

1. Затвердити Зміни до Правил носіння військової форми одягу та знаків розрізнення військовослужбовцями Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту та ліцеїстами військових ліцеїв, затверджених наказом

Міністерства оборони України від 20 листопада 2017 року № 606, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 13 грудня 2017 року за № 1502/31370 (у редакції наказу Міністерства оборони України від 30 червня 2020 року № 238), що додаються.

2. Встановити, що військові звання “генерал армії України”, “генерал-майор”, “контр-адмірал”, “генерал-лейтенант”, “віце-адмірал”, “генерал-полковник”, “адмірал”, присвоєні до набрання чинності Законом України від 04 червня 2020 року № 680-ІХ “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо військових звань військовослужбовців”, зберігаються за військовослужбовцями та особами, звільненими з військової служби у запас або у відставку.

3. Головному управлінню розвитку та супроводження матеріального забезпечення Збройних Сил України забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр оборони України

Андрій ТАРАН

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства оборони України

04 листопада 2020 року № 398

ЗМІНИ

до Правил носіння військової форми одягу та знаків розрізнення
військовослужбовцями Збройних Сил України, Державної спеціальної служби
транспорту та ліцеїстами військових ліцеїв

1. У розділі I:

1) пункт 2 викласти в такій редакції:

“2. Право на носіння військової форми одягу мають військовослужбовці, військовозобов’язані під час проходження зборів, резервісти, курсанти та ліцеїсти. Громадяни, які звільнені з військової служби в запас або у відставку з наданням права носіння військової форми одягу, дозволяється носіння військової форми одягу, встановленої цими правилами або військової форми одягу, яка встановлена на дату звільнення.”

2) у підпункті 1 пункту 5:

у абзаці другому слова “державних нагород,” виключити;

абзац шостий викласти в такій редакції:

“підйому Військово-Морського Прапора на кораблі, який стає до бойового складу Військово-Морських Сил Збройних Сил України;”.

2. У розділі II:

1) у рядку 1 граfi 1 таблиці 2 пункту 1 цифри “64” замінити цифрами “46”;

2) у рядку 1 граfi 1 таблиці 3 пункту 1 цифри “218” замінити цифрами “214”;

3) у рядку 2 граfi 1 таблиці 3 пункту 1 слова “чоботи хромові” замінити словами “черевики з високими берцями”;

4) у рядку 1 граfi 1 таблиці 2 пункту 3 цифри “203” замінити цифрами “201”;

5) у абзаці другому пункту 3:

слово та цифри “325–335 додатка 1” замінити словом та цифрами “337–347 додатка 2”;

слово та цифри “339–355 додатка 1” замінити словом та цифрами “351–367 додатка 2”;

6) пункт 3 після абзацу восьмого доповнити новим абзацом дев’ятим такого змісту:

“сорочку білого кольору з довгим або коротким рукавом з парадною (парадно-вихідною) формою одягу для ССО ЗСУ за рішенням начальника;”

У зв'язку з цим абзаци дев'ятий – двадцятий вважати абзацами десятим – двадцять першим;

7) у абзаци двадцять першому пункту 3 цифри “246” замінити цифрами “245”;

8) у рядку 1 графи 1 таблиці 2 пункту 4 цифри “243” замінити цифрами “244”;

9) у рядку 1 графи 2 таблиці 2 пункту 4 цифри “249” замінити цифрами “252”;

10) у рядку 1 графи 2 таблиці 2 пункту 11 цифри “225” замінити цифрами “204”;

11) у рядку 1 графи 1 таблиці 1 пункту 12 цифри “234” замінити цифрами “235”;

12) у рядку 1 графи 2 таблиці 1 пункту 12 цифри “225” замінити цифрами “223”;

13) у абзаци першому пункту 12 цифри “225” замінити цифрами “234”;

14) у рядку 1 графи 1 таблиці 2 пункту 12 цифри “234” замінити цифрами “235”;

15) у рядку 1 графи 2 таблиці 2 пункту 12 цифри “225” замінити цифрами “223”;

16) у рядку 1 графи 3 таблиці 3 пункту 12 цифри “236” замінити цифрами “237”;

17) у рядку 1 графи 1 таблиці 4 пункту 12 цифри “229” замінити цифрами “233”;

18) у рядку 1 графи 2 таблиці 4 пункту 12 цифри “227, 228” замінити цифрами “228, 229”;

19) у рядку 1 графи 3 таблиці 4 пункту 12 цифри “225, 226” замінити цифрами “226, 227”;

20) у рядку 1 графи 1 таблиці 5 пункту 12 цифри “242” замінити цифрами “241”;

21) у рядку 1 графи 2 таблиці 5 пункту 12 цифри “243, 229, 230” замінити цифрами “228, 229, 242”;

22) у рядку 1 графи 3 таблиці 5 пункту 12 цифри “238, 228” замінити цифрами “227, 237”.

3. У розділі III:

1) у абзаці п'ятому підпункту 1 пункту 1 слова та цифри “, мал. 243” виключити;

2) у пункті 3:

у абзаці четвертому слова “, куртка костюма-утеплювача” виключити;

у абзаці п'ятому цифри “316–319” замінити цифрами “328–331”;

у абзаці шостому цифри “312–315” замінити цифрами “324–327”;

у абзаці восьмому цифру “320” замінити цифрою “332”;

у абзаці дев'ятому цифри “320, 284–307” замінити цифрами “332, 295–319”;

у абзаці десятому цифру “324” замінити цифрами “336”.

4. У розділі IV:

1) у пункті 1:

у абзаці шостому цифри “356–358, 344, 361” замінити цифрами “368–370, 356, 373”;

у абзаці сьомому цифри “339, 340, 342–355” замінити цифрами “351, 352, 354–367”;

у абзаці восьмому цифру “341” замінити цифрою “353”;

у абзаці дев'ятому цифри “359, 360” замінити цифрами “371, 372”;

2) у абзаці дев'ятому пункту 3 цифри “242, 260, 276” замінити цифрами “243, 261, 277”;

3) абзац четвертий пункту 5 після слів “органів військового управління,” доповнити словами “частин та закладів (установ),”.

5. У розділі V:

1) абзаци другий – четвертий підпункту 1 пункту 1 виключити;

2) абзац третій підпункту 4 пункту 1 виключити;

3) таблицю 1 підпункту 4 пункту 1 викласти в такій редакції:

“Таблиця 1

Військове звання	Кількість зірок, шт.	Відстань від центру “схрещених булав” до початку зірки, мм	Відстань від верхньої точки “плетінки” до початку зірки, мм	Відстань від нижнього краю муфти до початку знака, мм	Відстань від нижнього краю парадного погона до початку знака, мм	Відстань між зірками, мм
1	2	3	4	5	6	7
Генерал, адмірал	4	5	-	5	5	3
Генерал-полковник, адмірал*	4**	13	-	5	5	5
Генерал-лейтенант, віце-адмірал	3	13	-	5	5	3
Генерал-майор, контр-адмірал	2	13	-	5	5	3
Бригадний генерал, коммодор	1	13	-	5	5	-
Полковник	3	-	5	5	10	3
Підполковник	2	-	5	5	10	3
Майор	1	-	5	5	10	-
Капітан	4	-	-	10	10	3
Старший лейтенант	3	-	-	10	10	3
Лейтенант	2	-	-	10	10	3
Молодший лейтенант	1	-	-	10	10	-

*Для військовослужбовців, яким присвоєно військове звання генерал-полковник або адмірал до 01 жовтня 2020 року.

** Зірки розташовуються у вигляді ромба.”;

4) доповнити таблицю 3 пункту 8 після рядка четвертого новим рядком такого змісту:

“

Коммодор	1 широкий	32	100	-
----------	-----------	----	-----	---

”;

У зв'язку з цим рядки п'ятий – одинадцятий вважати рядками шостим – дванадцятим;

5) у рядку восьмому графі 1 таблиці 4 підпункту 9 пункту 1 слова: “Перший сержант” замінити словами “Головний сержант”;

6) рядок п'ятнадцятий таблиці 4 підпункту 9 пункту викласти в такій редакції:

“

Головний майстер-старшина	1 широкий, 4 дугових	18 7
------------------------------	-------------------------	---------

”;

7) у підпункті 11 пункту 1 цифри “202–216, 217, 220, 223, 226, 229” замінити цифрами “213–228, 231, 234, 237, 240”;

8) у підпункті 12 пункту 1 цифри “232–244, 247, 250, 253” замінити цифрами “243–255, 258, 261, 264”;

9) у підпункті 13 пункту 1:
цифри “219, 222, 225, 228, 231” замінити цифрами “230, 233, 236, 239, 242”;

цифри “246, 249, 252, 255” замінити цифрами “257, 260, 263, 266”;

10) у підпункті 1 пункту 2 цифри “256–283” замінити цифрами “267–294”;

11) абзац третій підпункту 1 пункту 3 викласти в такій редакції:
“на зовнішньому боці правого рукава на відстані 105 мм нижче плечового шва нашивається нарукавний знак Міністерства оборони України, Апарату Головнокомандувача Збройних Сил України, Генерального штабу Збройних Сил України або нарукавний знак відповідно до виду чи роду військ”;

12) у підпункті 2 пункту 3 цифри “284–307” замінити цифрами “295–321”;

13) у підпункті 3 пункту 3 цифри “320–323” замінити цифрами “332–335”;

14) у підпункті 4 пункту 3 цифри “361–365” замінити цифрами “374–378”;

15) абзац тридцять другий пункту 8 розділу VI виключити.

У зв'язку з цим абзаци тридцять третій, тридцять четвертий вважати абзацами тридцять другим, тридцять третім.

6. У додатку 1 до Правил:

1) таблицю 1 розділу I викласти в такій редакції:

“Таблиця 1

Парадна форма одягу генерала	
<p>Літній період (кітель) мал. 1</p>	<p>Зимовий період (пальто зимове) мал. 2</p>
	
 	
	

2) таблицю 2 розділу I викласти в такій редакції:

“Таблиця 2

Парадно-вихідна форма одягу генерала	
Літній період (кітель) мал. 3	Зимовий період (пальто зимове) мал. 4
	
 	
	

3) малюнок 5 таблиці 3 розділу I викласти в такій редакції:

“

Парадна форма одягу вищого офіцерського складу СВ ЗСУ
Літній період (кітель) мал. 5

”
5

4) таблицю 1 розділу VIII викласти в такій редакції:

“Таблиця 1

Парадно-церемоніальна форма одягу	
<p>Зимовий період (рядовий та сержантський склад) мал. 210</p>	<p>Зимовий період (офіцерський склад) мал. 211</p>
	
	
	

5) таблицю 2 розділу VIII викласти в такій редакції:

“Таблиця 2

Парадно-церемоніальна форма одягу	
Зимовий період (рядовий та сержантський склад) мал. 212	Зимовий період (офіцерський склад) мал. 213
	
	
	

б) таблицю 3 розділу VIII викласти в такій редакції:

“Таблиця 3

Парадно-церемоніальна форма одягу	
Літній період (рядовий та сержантський склад) мал. 214	Літній період (офіцерський склад) мал. 215
	
	
	

7. Додаток 2 до Правил викласти в новій редакції, що додається.

Тимчасово виконуючий обов'язки
начальника Головного управління
розвитку та супроводження матеріального
забезпечення Збройних Сил України
майор

Роман КОЗУЛІН

Додаток 2

до Правил носіння військової форми одягу та знаків розрізнення військовослужбовцями Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту та ліцеїстами військових ліцеїв

МАЛЮНКИ

Знаків розрізнення до військової форми одягу

І. Погони вищого офіцерського складу Збройних Сил України
(крім ВМС ЗСУ)

Таблиця 1

Генерал		
		
До парадної форми одягу мал. 1	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 2	До польової форми одягу мал. 3

Генерал-полковник*		
		
До парадної форми одягу мал. 4	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 5	До польової форми одягу мал. 6
Генерал-лейтенант		
		
До парадної форми одягу мал. 7	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 8	До польової форми одягу мал. 9

*Для військовослужбовців, яким присвоєно військове звання генерал-полковник до 01 жовтня 2020 року.

Генерал-майор		
		
До парадної форми одягу мал. 10	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 11	До польової форми одягу мал. 12
Бригадний генерал		
		
До парадної форми одягу мал. 13	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 14	До польової форми одягу мал. 15

II. Погони вищого офіцерського складу ВМС ЗСУ

Таблиця 1

Адмірал			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 16	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 17	Нарукавний знак розрізнення мал. 18	До службової морської форми одягу мал. 19
Адмірал*			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 20	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 21	Нарукавний знак розрізнення мал. 22	До службової морської форми одягу мал. 23

* Для військовослужбовців, яким присвоєно військове звання адмірал до 01 жовтня 2020 року.

Віце-адмірал			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 24	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 25	Нарукавний знак розрізнення мал. 26	До службової морської форми одягу мал. 27
Генерал-лейтенант			
			
До парадної форми одягу мал. 28	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 29	До польової форми одягу мал. 30	

Контр-адмірал			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 31	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 32	Нарукавний знак розрізнення мал. 33	До службової морської форми одягу мал. 34
Генерал-майор			
			
До парадної форми одягу мал. 35	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 36	До польової форми одягу мал. 37	

Коммодор			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 38	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 39	Нарукавний знак розрізнення мал. 40	До службової морської форми одягу мал. 41
Бригадний генерал			
			
До парадної форми одягу мал. 42	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 43	До польової форми одягу мал. 44	

**III. Погони старшого офіцерського складу Збройних Сил України
(крім ВМС ЗСУ)**

Таблиця 1

Полковник		
		
До парадної форми одягу мал. 45	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 46	До польової форми одягу мал. 47
Підполковник		
		
До парадної форми одягу мал. 48	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 49	До польової форми одягу мал. 50

Майор		
		
До парадної форми одягу мал. 51	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 52	До польової форми одягу мал. 53

IV. Погони старшого офіцерського складу ВМС ЗСУ

Таблиця 1

Капітан 1 рангу			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 54	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 55	Нарукавний знак розрізнення мал. 56	До службової морської форми одягу мал. 57
Полковник			
			
До парадної форми одягу мал. 58	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 59	До службової форми одягу мал. 60	

Капітан 2 рангу			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 61	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 62	Нарукавний знак розрізнення мал. 63	До службової морської форми одягу мал. 64
Підполковник			
			
До парадної форми одягу мал. 65	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 66	До службової форми одягу мал. 67	

Капітан 3 рангу			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 68	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 69	Нарукавний знак розрізнення мал. 70	До службової морської форми одягу мал. 71
Майор			
			
До парадної форми одягу мал. 72	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 73	До службової форми одягу мал. 74	

V. Погони молодшого офіцерського складу Збройних Сил України
(крім ВМС ЗСУ)

Таблиця 1

Капітан		
		
До парадної форми одягу мал. 75	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 76	До польової форми одягу мал. 77
Старший лейтенант		
		
До парадної форми одягу мал. 78	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 79	До польової форми одягу мал. 80

Лейтенант		
		
До парадної форми одягу мал. 81	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 82	До польової форми одягу мал. 83
Молодший лейтенант		
		
До парадної форми одягу мал. 84	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 85	До польової форми одягу мал. 86

VI. Погони молодшого офіцерського складу ВМС ЗСУ

Таблиця 1

Капітан-лейтенант			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 87	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 88	Нарукавний знак розрізнення мал. 89	До службової морської форми одягу мал. 90
Капітан			
			
До парадної форми одягу мал. 91	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 92	До службової форми одягу мал. 93	

Старший лейтенант			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 94	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 95	Нарукавний знак розрізнення мал. 96	До службової морської форми одягу мал. 97
Старший лейтенант			
			
До парадної форми одягу мал. 98	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 99	До службової форми одягу мал. 100	

Лейтенант			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 101	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 102	Нарукавний знак розрізнення мал. 103	До службової морської форми одягу мал. 104
Лейтенант			
			
До парадної форми одягу мал. 105	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 106	До службової форми одягу мал. 107	

Молодший лейтенант			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 108	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 109	Нарукавний знак розрізнення мал. 110	До службової морської форми одягу мал. 111
Молодший лейтенант			
			
До парадної форми одягу мал. 112	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 113	До службової форми одягу мал. 114	

VII. Погони сержантського складу Збройних Сил України
(крім ВМС ЗСУ)

Таблиця 1

Головний майстер-сержант ¹		
		
До парадної форми одягу мал. 115	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 116	До польової форми одягу мал.117
Старший майстер-сержант		
		
До парадної форми одягу мал. 118	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 119	До польової форми одягу мал. 120

Майстер-сержант		
		
До парадної форми одягу мал. 121	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 122	До польової форми одягу мал. 123
Штаб-сержант		
		
До парадної форми одягу мал. 124	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 125	До польової форми одягу мал. 126

Головний сержант		
		
До парадної форми одягу мал. 127	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 128	До польової форми одягу мал. 129
Старший сержант		
		
До парадної форми одягу мал. 130	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 131	До польової форми одягу мал. 132

Сержант		
		
До парадної форми одягу мал. 133	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 134	До польової форми одягу мал. 135
Молодший сержант		
		
До парадної форми одягу мал. 136	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 137	До польової форми одягу мал. 138

VIII. Погони старшинського та сержантського складу ВМС ЗСУ

Таблиця 1

Головний майстер-старшина			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 139	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 140	Нарукавний знак розрізнення мал. 141	До службової морської форми одягу мал. 142
Головний майстер-сержант			
			
До парадної форми одягу мал. 143	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 144	До польової форми одягу мал. 145	

Старший майстер-старшина			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 146	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 147	Нарукавний знак розрізнення мал. 148	До службової морської форми одягу мал. 149
Старший майстер-сержант			
			
До парадної форми одягу мал. 150	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 151	До польової форми одягу мал. 152	

Майстер-старшина			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 153	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 154	Нарукавний знак розрізнення мал. 155	До службової морської форми одягу мал. 156
Майстер-сержант			
			
До парадної форми одягу мал. 157	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 158	До польової форми одягу мал. 159	

Штаб-старшина			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 160	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 161	Нарукавний знак розрізнення мал. 162	До службової морської форми одягу мал. 163
Штаб-сержант			
			
До парадної форми одягу мал. 164	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 165	До польової форми одягу мал. 166	

Головний корабельний старшина			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 167	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 168	Нарукавний знак розрізнення мал. 169	До службової морської форми одягу мал. 170
Головний сержант			
			
До парадної форми одягу мал. 171	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 172	До польової форми одягу мал. 173	

Головний старшина			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 174	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 175	Нарукавний знак розрізнення мал. 176	До службової морської форми одягу мал. 177
Старший сержант			
			
До парадної форми одягу мал. 178	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 179	До польової форми одягу мал. 180	

Старшина 1 статті			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 181	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 182	Нарукавний знак розрізнення мал. 183	До службової морської форми одягу мал. 184
Сержант			
			
До парадної форми одягу мал. 185	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 186	До польової форми одягу мал. 187	

Старшина 2 статті			
			
До літньої парадної форми одягу мал. 188	До повсякденної форми одягу мал. 189	Нарукавний знак розрізнення мал. 190	До службової морської форми одягу мал. 191
Молодший сержант			
			
До парадної форми одягу мал. 192	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 193	До польової форми одягу мал. 194	

IX. Погони рядового складу Збройних Сил України
(крім ВМС ЗСУ)

Таблиця 1

Старший солдат		
		
До парадної форми одягу мал. 195	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 196	До польової форми одягу мал. 197
Солдат		
		
До парадної форми одягу мал. 198	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 199	До польової форми одягу мал. 200

Військовослужбовцям у військовому званні “рекрут” знаки розрізнення не передбачені.

Х. Погони рядового складу ВМС ЗСУ

Таблиця 1

Старший матрос		
		
До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 201	Нарукавний знак розрізнення мал. 202	До службової морської форми одягу мал. 203
Старший матрос берегових частин ВМС		
		
До парадної форми одягу мал. 204	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 205	До польової форми одягу мал. 206

Матрос		
		
До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 207	Нарукавний знак розрізнення мал. 208	До службової морської форми одягу мал. 209
Матрос берегових частин ВМС		
		
До парадної форми одягу мал. 210	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 211	До польової форми одягу мал. 212

Військовослужбовцям у військовому званні “рекрут” знаки розрізнення не передбачені.

**XI. Погони курсантів військових навчальних закладів
Збройних Сил України (крім ВМС ЗСУ)**

Таблиця 1

Старший сержант		
		
До парадної форми одягу мал. 213	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 214	До польової форми одягу мал. 215
Сержант		
		
До парадної форми одягу мал. 216	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 217	До польової форми одягу мал. 218

Молодший сержант		
		
До парадної форми одягу мал. 219	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 220	До польової форми одягу мал. 221
Старший курсант		
		
До парадної форми одягу мал. 222	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 223	До польової форми одягу мал. 224

Курсант		
		
До парадної форми одягу мал. 225	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 226	До польової форми одягу мал. 227

ХІІ. Погони курсантів військових навчальних закладів ВМС ЗСУ

Таблиця 1

Головний старшина		
		
До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 228	Нарукавний знак розрізнення мал. 229	До службової морської форми одягу мал. 230
Старшина 1 статті		
		
До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 231	Нарукавний знак розрізнення мал. 232	До службової морської форми одягу мал. 233

Старшина 2 статті		
		
До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 234	Нарукавний знак розрізнення мал. 235	До службової морської форми одягу мал. 236
Старший курсант		
		
До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 237	Нарукавний знак розрізнення мал. 238	До службової морської форми одягу мал. 239

Курсант		
		
До парадної форми одягу мал. 240	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 241	До службової морської форми одягу мал. 242

XIII. Погони ліцеїстів військових ліцеїв Збройних Сил України

Таблиця 1

Старший віце-сержант		
		
До парадної форми одягу мал. 243	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 244	До польової форми одягу мал. 245
Віце-сержант		
		
До парадної форми одягу мал. 246	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 247	До польової форми одягу мал. 248

Молодший віце-сержант		
		
До парадної форми одягу мал. 249	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 250	До польової форми одягу мал. 251
Ліцеїст		
		
До парадної форми одягу мал. 252	До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 253	До польової форми одягу мал. 254

XIV. Погони вихованців Військово-морського ліцею

Таблиця 1

Головний віце-старшина		
		
До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 255	Нарукавний знак розрізнення мал. 256	До службової морської форми одягу мал. 257
Віце-старшина 1 статті		
		
До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 258	Нарукавний знак розрізнення мал. 259	До службової морської форми одягу мал. 260

Віце-старшина 2 статті		
		
До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 261	Нарукавний знак розрізнення мал. 262	До службової морської форми одягу мал. 263
Ліцеїст		
		
До повсякденної форми одягу та сорочки мал. 264	Нарукавний знак розрізнення мал. 265	До службової морської форми одягу мал. 266

**XV. Емблеми на комір парадної та повсякденної форми одягу
Збройних Сил України**

№ з/п	Приналежність	Емблема
1	2	3
1	Емблеми вищого офіцерського складу	 мал. 267
2	Загальновійськова	 мал. 268
3	Авіація (льотний склад, спеціалісти бойового управління авіацією, інженерно-авіаційної служби та авіаційно-технічного забезпечення)	 мал. 269
4	Військово-Морські Сили	 мал. 270

1	2	3
5	Десантно-штурмові війська та спеціалісти повітрянодесантної служби видів і родів військ	 <p>мал. 271</p>
6	Сили спеціальних операцій	 <p>мал. 272</p>
7	Спеціалісти тилового (матеріально-технічного) забезпечення (логістики) всіх видів і родів військ	 <p>мал. 273</p>
8	Механізовані війська	 <p>мал. 274</p>
9	Танкові війська, танкові підрозділи родів військ та спеціалісти бронетанкової служби	 <p>мал. 275</p>
10	Ракетні війська та артилерія, артилерійські підрозділи родів військ, спеціалісти служби ракетно-артилерійського озброєння	 <p>мал. 276</p>
11	Інженерні війська та спеціалісти інженерного озброєння	 <p>мал. 277</p>

1	2	3
12	Війська зв'язку, спеціалісти автоматизованих систем управління, захисту інформації та кібернетичної безпеки	 <p>мал. 278</p>
13	Війська радіаційного, хімічного та бактеріологічного захисту, спеціалісти екологічної безпеки	 <p>мал. 279</p>
14	Війська протиповітряної оборони СВ ЗСУ та зенітні ракетні війська ПС ЗСУ та спеціалісти зенітного ракетного озброєння	 <p>мал. 280</p>
15	Радіотехнічні війська ПС ЗСУ та спеціалісти радіотехнічного озброєння	 <p>мал. 281</p>
16	Медична служба	 <p>мал. 282</p>
17	Ветеринарна медицина	 <p>мал. 283</p>
18	Автомобільні частини та підрозділи, спеціалісти автотехнічного забезпечення та військові водії	 <p>мал. 284</p>

1	2	3
19	Служба військових сполучень і перевезень, спеціалісти транспортного забезпечення	 мал. 285
20	Юридична служба та спеціалісти цивільно-військового співробітництва	 мал. 286
21	Військова служба правопорядку у Збройних Силах України	 мал. 287
22	Військові диригенти та музиканти	 мал. 288
23	Спеціалісти фінансового забезпечення	 мал. 289
24	Частини радіоелектронної боротьби та радіоелектронної розвідки	 мал. 290
25	Підрозділи морської піхоти ВМС	 мал. 291

1	2	3
26	Армійська авіація	 мал. 292
27	Військово-топографічна служба	 мал. 293
28	Державна спеціальна служба транспорту	 мал. 294

Примітка. Емблеми кріпляться на комір кителя відповідно до спеціальності військовослужбовців та незалежно від виду, роду військ, до якого належать військова частина, підрозділ тощо.

**XVI. Нарукавні та нагрудні знаки військовослужбовців Збройних Сил
України**

№ з/п	Приналежність	Знак
1	2	3
1	Міністр оборони України та Головнокомандувач Збройних Сил України	 мал. 295
2	Апарат Головнокомандувача Збройних Сил України	 мал. 296
3	Міністерство оборони України ²	 мал. 297

1	2	3	
4	Генеральний штаб ЗСУ ²	 мал. 298	
5	Сухопутні війська ЗСУ	 Загальновійськовий мал. 299	 Ракетні війська та артилерія мал. 300
		 Танкові війська мал. 301	 Механізовані війська мал. 302

1	2	3	
		 <p data-bbox="738 678 1019 795">Військова служба правопорядку мал. 303</p>	 <p data-bbox="1109 678 1433 795">Інженерні та війська зв'язку мал. 304</p>
		 <p data-bbox="730 1182 1024 1339">Протиповітряна оборона сухопутних військ мал. 305</p>	 <p data-bbox="1154 1182 1382 1299">Гірська піхота мал. 306</p>
		 <p data-bbox="959 1664 1237 1733">Армійська авіація мал. 307</p>	

1	2	3	
6	Медична служба	 мал. 308	
7	Державна спеціальна служба транспорту	 мал. 309	
8	Повітряні Сили Збройних Сил України	 Загальний мал. 310	 Зенітно-ракетні війська мал. 311

1	2	3	
		 <p data-bbox="792 721 964 797">Авіація ПС мал. 312</p>	 <p data-bbox="1094 721 1442 797">Радіо-технічні війська мал. 313</p>
9	Військово-Морські Сили Збройних Сил України	 <p data-bbox="792 1160 964 1236">Загальний мал. 314</p>	 <p data-bbox="1133 1160 1399 1236">Берегові війська мал. 315</p>
		 <p data-bbox="750 1594 1003 1671">Морська авіація мал. 316</p>	 <p data-bbox="1140 1594 1393 1671">Морська піхота мал. 317</p>

1	2	3
10	Десантно-штурмові війська Збройних Сил України	 мал. 318
11	Сили спеціальних операцій Збройних Сил України	 мал. 319
12	Військові диригенти та музиканти	 мал. 320

1	2	3
13	Почесна варта Збройних Сил України	 мал. 321
14	Військовий ліцей імені Івана Богуна	 мал. 322
15	Військово-морський ліцей	 мал. 323
16	Нагрудний знак – прізвище військовослужбовця для польової форми одягу	 мал. 324

1	2	3
17	Нагрудний знак – прізвище військовослужбовця для сорочки-поло (за кольором)	 мал. 325
18	Нагрудний знак – прізвище військовослужбовця для морської службової форми одягу	 мал. 326
19	Нагрудний знак – прізвище військовослужбовця для куртки костюма- утеплювача та сорочки-поло (за кольором)	 мал. 327
20	Нагрудний знак – приналежність до Збройних Сил України для польової форми одягу	 мал. 328

1	2	3
21	Нагрудний знак – приналежність до Збройних Сил України для сорочки-поло (за кольором)	 <p>мал. 329</p>
22	Нагрудний знак – приналежність до Збройних Сил України для морської службової форми одягу	 <p>мал. 330</p>
23	Нагрудний знак – приналежність до Збройних Сил України для куртки костюма-утеплювача (за кольором)	 <p>мал. 331</p>
24	Знак “Державний Прапор України” Сухопутних військ Збройних Сил України	 <p>мал. 332</p>

1	2	3
25	Знак “Державний Прапор України” Повітряних Сил Збройних Сил України	 <p>мал. 333</p>
26	Знак “Державний Прапор України” Військово-Морських Сил Збройних Сил України	 <p>мал. 334</p>
27	Знак “Державний Прапор України” Сил спеціальних операцій Збройних Сил України	 <p>мал. 335</p>
28	Нагрудний знак “санітарний ідентифікатор” на бронежилет	 <p>мал. 336</p>

XVII. Берети та пілотки

№ з/п	Приналежність	Назва кольору (колір)	Берет
1	2	3	4
1	Загально-військовий	Степ (світло-оливковий)	 мал. 337
2	Повітряні Сили	Грозове небо (сіро-синій)	 мал. 338
3	Військово-Морські Сили	Ескадра (темно-синій)	 мал. 339
4	Десантно-штурмові війська Збройних Сил України	Марун (темно-бордовий)	 мал. 340
5	Сили спеціальних операцій	Сталь (світло-сірий)	 мал. 341

1	2	3	4
6	Танкові війська	Темна ніч (чорний)	 мал. 342
7	Ракетні війська та артилерія	Полум'я (яскраво-червоний)	 мал. 343
8	Підрозділи морської піхоти та підрозділи спеціального призначення ВМС	Морська хвиля (синьо-зелений)	 мал. 344
9	Президентський полк	Малина (пурпур)	 мал. 345
10	Військова служба правопорядку	Світло-червоний	 мал. 346

1	2	3	4
11	Гірська піхота	Ґрунт (темно-сірий)	 мал. 347
12	Армійська авіація	Оливковий із білим кантом	 мал. 348
13	Авіація Повітряних Сил	Сіро-синій із білим кантом	 мал. 349
14	Морська авіація	Чорний з білим кантом	 мал. 350

XVIII. Беретні знаки та знаки на кашкет

№ з/п	Приналежність	Колір	Знак
1	2	3	4
1	Беретний знак загальновійськовий	Жовтий метал	 <p>мал. 351</p>
2	Беретний знак Повітряних Сил	Жовтий метал	 <p>мал. 352</p>
3	Знак Авіації (на пілотку)	Жовтий метал	 <p>мал. 353</p>

1	2	3	4
4	Беретний знак Військово- Морських Сил	Жовтий метал	 <p>мал. 354</p>
5	Беретний знак Десантно- штурмових військ	Жовтий метал	 <p>мал. 355</p>
6	Беретний знак Сил спеціальних операцій	Жовтий метал із білим металом	 <p>мал. 356</p>
7	Беретний знак танкових військ	Жовтий метал	 <p>мал. 357</p>

1	2	3	4
8	Беретний знак протиповітряної оборони та зенітно-ракетних військ	Жовтий метал	 <p>мал. 358</p>
9	Беретний знак радіотехнічних військ та зв'язку	Жовтий метал	 <p>мал. 359</p>
10	Беретний знак ракетних військ та артилерії	Жовтий метал	 <p>мал. 360</p>
11	Беретний знак механізованих військ	Жовтий метал	 <p>мал. 361</p>

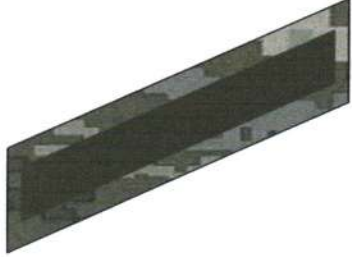

1	2	3	4
12	Беретний знак морської піхоти та підрозділів спеціальних операцій ВМС	Жовтий метал із білим металом	 <p>мал. 362</p>
13	Беретний знак гірської піхоти	Білий метал	 <p>мал. 363</p>
14	Беретний знак Військової служби правопорядку	Білий метал	 <p>мал. 364</p>
15	Беретний знак Окремого Президентського полку імені гетьмана Богдана Хмельницького	Жовтий метал	 <p>мал. 365</p>

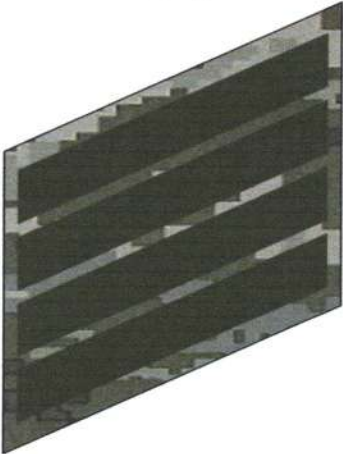
1	2	3	4
16	Беретний знак 101 окремої бригади охорони Генерального штабу Збройних Сил України	Білий метал	 <p>мал. 366</p>
17	Державна спеціальна служба транспорту	Жовтий метал	 <p>мал. 367</p>
18	Знак на кашкет для Сухопутних військ	Жовтий метал із білим металом	 <p>мал. 368</p>
19	Знак на кашкет для Повітряних Сил	Жовтий метал із білим металом	 <p>мал. 369</p>

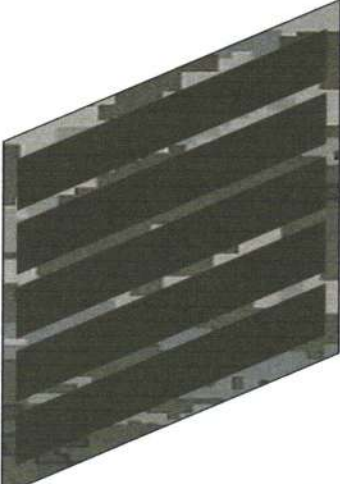
1	2	3	4	
20	Знак на кашкет для Військово-Морських Сил	Жовтий метал із білим металом	 <p data-bbox="1089 629 1219 663">мал. 370</p>	
21	Знак на польовий (морський службовий) кашкет	Вишитий (тканий)	 <p data-bbox="911 949 1036 981">мал. 371</p>	 <p data-bbox="1247 949 1372 981">мал. 372</p>
22	Кокарда на кашкет-безкозирку	Жовтий метал	 <p data-bbox="1089 1223 1219 1256">мал. 373</p>	

XIX. Нарукавні знаки відповідно до курсів навчання курсантів військових навчальних закладів Збройних Сил України

№ з/п	Приналежність	Нарукавний знак	
		3	4
1	На 1 курсі мал. 374	<p>До парадної та повсякденної форми одягу</p> 	<p>До польової форми одягу</p>
2	На 2 курсі мал. 375	<p>До парадної та повсякденної форми одягу</p> 	<p>До польової форми одягу</p>

1	2	3	4
3	На 3 курсі мал. 376	До парадної та повсякденної форми одягу 	До польової форми одягу
4	На 4 курсі мал. 377	До парадної та повсякденної форми одягу 	До польової форми одягу

1	2	3	4
5	На 5 курсі мал. 378	До парадної та повсякденної форми одягу 	До польової форми одягу

XX. Ремені та аксесуари військовослужбовців Збройних Сил України

№ з/п	Приналежність	Предмет
1	2	3
1	Пояс парадний з пряжкою	 <p data-bbox="976 734 1105 770">мал. 379</p>
2	Пояс парадний з пряжкою для Сил спеціальних операцій	 <p data-bbox="976 981 1105 1016">мал. 380</p>
3	Пояс парадний з пряжкою для сержантського та рядового складу	 <p data-bbox="976 1234 1105 1270">мал. 381</p>
4	Ремінь до штанів	 <p data-bbox="976 1429 1105 1464">мал. 382</p>
5	Ремінь брючний для польової форми одягу	 <p data-bbox="976 1693 1105 1729">мал. 383</p>

1	2	3
6	Затискач для краватки	 <p>мал. 384</p>
7 ³	Аксельбант для офіцерів	 <p>мал. 385</p>
8 ⁴	Плечовий шнур для рядового та сержантського складу	 <p>мал. 386</p>

1	2	3
9 ⁵	Плечовий шнур для ліцеїстів	 <p data-bbox="1015 862 1144 896">мал. 387</p>
10 ⁶	Табличка прізвищем військовослужбовця	 <p data-bbox="1015 1041 1144 1075">мал. 388</p>

¹ На знаках розрізнення військовослужбовців у військовому званні “головний майстер-сержант” та “головний майстер-старшина”, на час перебування на посаді “головний сержант Збройних Сил України” розміщують зірку між широким шевроном та дугоподібною личкою.

² Базовий колір нарукавного знака за основним кольором повсякденної форми одягу.

³ Право на носіння мають генерали, адмірالی та офіцери на парадах, під час вручення державних нагород, бойових прапорів, складання Військової присяги, випуску вищих військових навчальних закладів та інших урочистих заходів, у складі почесної варти, у дні свят на урочистих заходах, офіційних прийомах і під час покладання вінків до пам’ятників і на могили воїнів.

⁴ Право на носіння мають військовослужбовці, які проходять військову службу за контрактом на посадах солдатів і матросів, сержантів і старшин, курсанти військових навчальних закладів, військовослужбовці строкової військової

служби на парадах, під час вручення державних нагород, бойових прапорів, складання Військової присяги, у складі почесної варти, у дні свят на урочистих заходах, офіційних прийомах і під час покладання вінків до пам'ятників і на могили воїнів.

⁵ Право на носіння мають вихованці військових ліцеїв на парадах, у дні свят на урочистих заходах.

⁶ Право на носіння мають генерали, адмірали, офіцери, сержанти і старшини. Обов'язково на урочистих засіданнях, офіційних прийомах, а також в інших випадках за рішенням командира (начальника). Розміщуються на правій стороні: на кітелі в центрі клапана кишені від краю шва; на джемпері на рівні нагрудної кишені; на сорочці в центрі клапана кишені від краю шва.
